

Mikiel Anton Vassalli

1764-1829

B'hajr lil: Xuereb C. (2014) France in the Maltese Collective Memory - Perceptions, Perspectives, Identities after Bonaparte in British Malta, Malta: M.U.P.

Missier l-Ilsien Malti

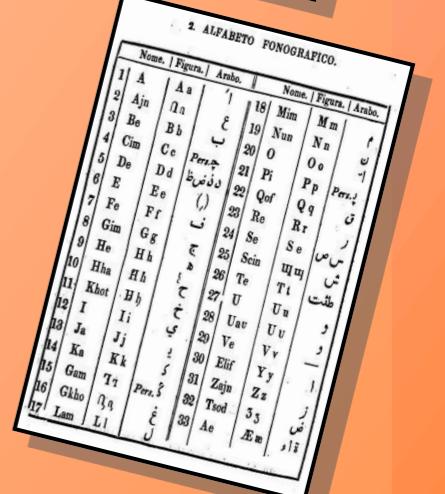
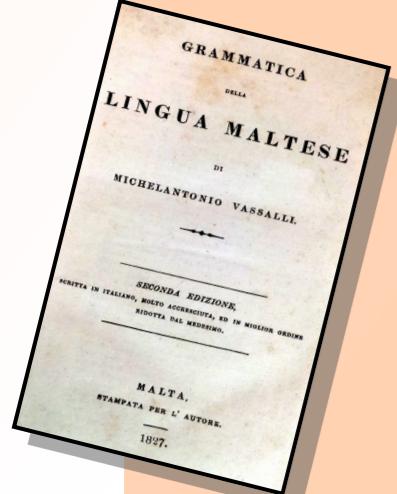
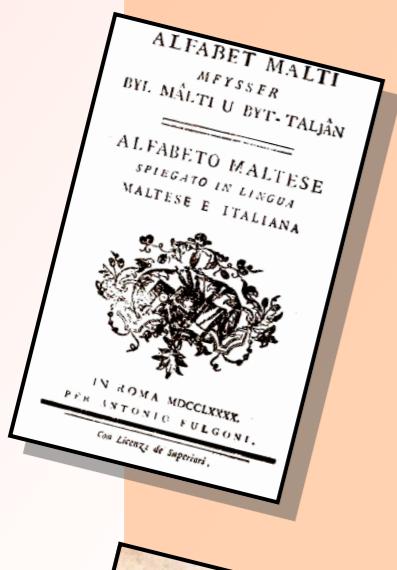
- Vassalli ġabrek biex f'Malta jixxerred id-dawl permezz tat-trawwim tal-ilsien Malti.
- Xtaq li l-Malti jkun l-ilsien tal-qrati, tal-kummerċ u tat-tagħlim.
- Sab kif għandek tikteb tajjeb bil-Malti. Skopra li l-Malti jimxi bis-sistema tal-għerq u tal-forom.

Bniedem b'Viżjoni

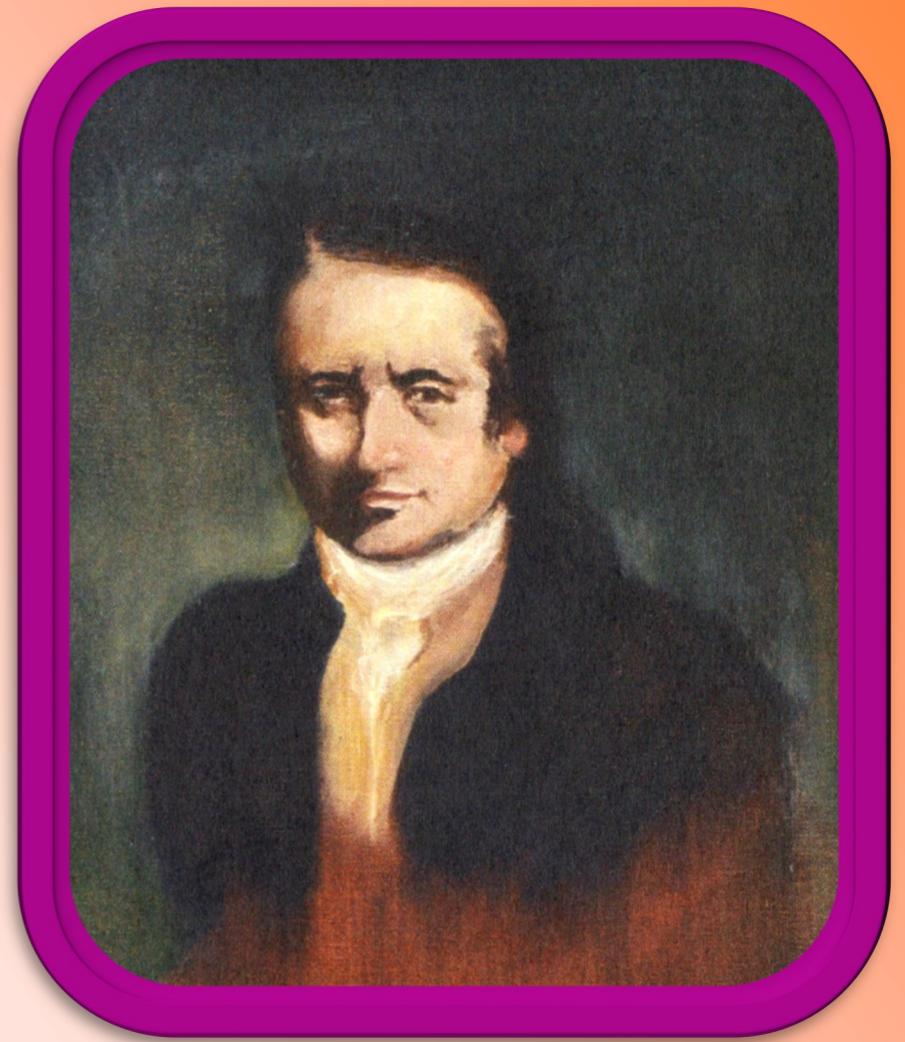
Vassalli kelli u holma: il-progress tal-Maltin u l-kisba ta' drittijiet. Il-muftieħ tal-ħelsien rah fit-tagħlim. Fassal pjan ta' edukazzjoni għall-pajjiż kollu.

L-Alfabett u l-Grammatika

- Qatta' żgħożitu jistinka biex jibni r-regoli tal-Malti u fl-1790 ħareġ f'Ruma **Alfabett Malti Mfisser bil-Malti u bit-Taljan**.
- Fl-1791 ippubblika l-grammatika f'Ruma wkoll u semmieha **Mylsen Phoenico-Punicum**.
- Fl-1827 ħareġ it-tieni edizzjoni tagħha bl-isem **Grammatica della Lingua Maltese**.
- L-alfabett tiegħu f'din il-grammatika kien jirrifletti l-pronunzja tad-djalett ta' Haż-Żebbug.

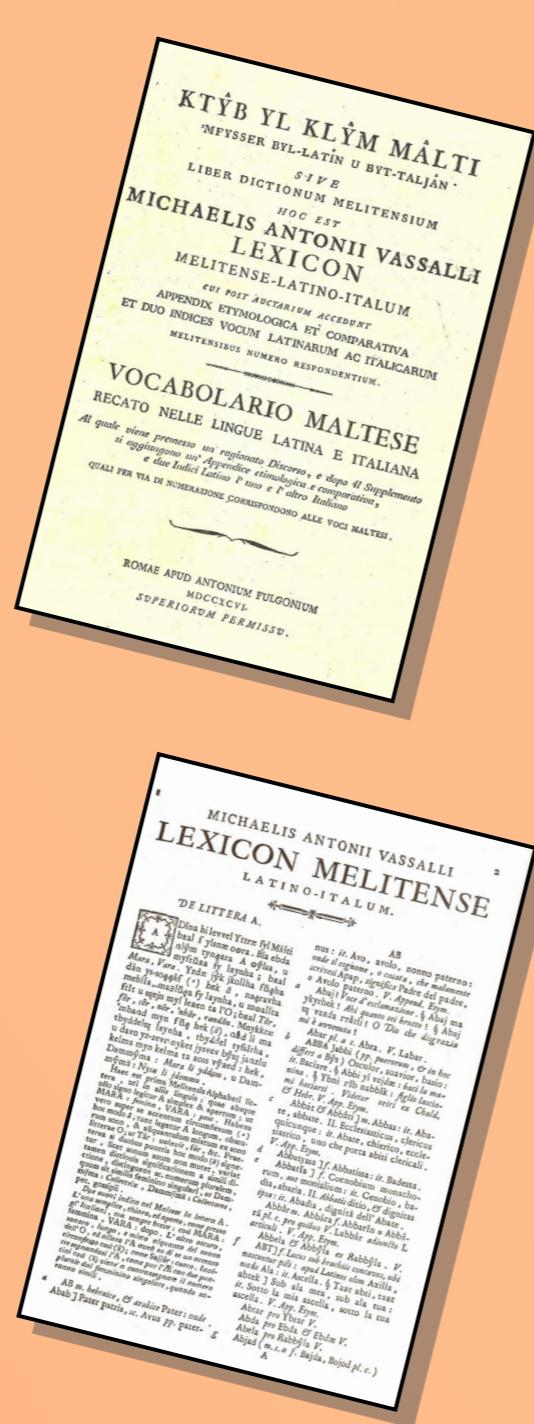
“Il-*bniedem li ma jafx jaqra u jikteb bi lsienu ma jistax iwieżen lilu nnifsu.”*

Stedina, 1841

II-Lexicon

- FI-1796 ħareġ
l-ewwel dizzjunarju
stampat bil-Malti:
Ktieb il-Kliem Malti
Mfisser bil-Latin
u bit-Taljan
(il-Lexicon).
  - Fih madwar 18,000
kelma.
  - Fid-dahla saħaq li
l-Malti għandu jkun
l-ilsien nazzjonali.

Il-Qwiel

- FI-1828 ħareġ il-ktieb **Motti, Aforismi e Proverbii Maltesi.**
  - Ĝabra ta' 863 qawl u kliem il-għerf. Fihom ra l-valuri ta' poplu li hu ried imexxi 'I quddiem.

It-Traduzzjonijiet u Stedina

- Wara mewtu, fl-1829 stess, iċ-Church Missionary Society ippubblikat il-Vangeli u l-Atti tal-Appostli li Vassalli kien qaleb għall-Malti.
  - Fl-1831 ġareġ il-ktieb *Storja tas-Sultan Ċiru* maqlub mill-Franċiż.
  - *Stedina* (1841) hija ġabra tal-fehmiet ta' Vassalli fuq is-siwi tal-Malti fit-tagħlim u fuq il-ħtieġa li kulħadd jitgħallem jikteb u jaqra fi żmien meta l-maġgoranza l-kbira tal-popolazzjoni kienet illitterata.

STEDINA

Tifhu ctieb, u ma tistúx takrauh, áx ma tállemtùx il kari, tarau u thossu illi bhalli chiecu jsób bicon. Jec mbaast takrauh u ma tifmuhx, u lankas tafu tfisruh, billi jeun mictùb b' lsien barrani, nisthajjal illi jecolcom actar sôba. Izda jec tafu takrauh, u tifmu minnu xi fût, u hec ma tafußx tfisruh, u xi hüejeg tifmuhom hagia b' ohra, jeu bil maklûb, éduli: x' ókla cbîra ma tigicom? U chem hem fostna min daun it-talìn, li il fût li jakrau ma jsmuhx tajjeb, u jhabblilhom moħhom, u b' hec jkarku bihom nfûshom, u b' oħrain bhalom bla ma jridu? U mniex jgi dàn collu? 'Air milli f' dîna l' art tâna kat ma hasbu ālinna, u ankas hsibna ahna ta rgiel tal ākal, bhal ma hasbet in-nies tad-digna colla, fl' artijet ta barra, seuua cbàr, seuua zár. Ahna immela imissa, u āndna nafu nakrau u nietbu b' lsienna, bhalma jafu huma má collimchien: ladarba dîn hi hagia li tinhieg u jafuha sa fix-xájjar ta Barbaria, il 'Arab u il Biduìn. 'Alix min-nokkàs tal kari u il chitba beinietna jgi, illi ahna bis, fost in-nies ta collim-